

🗨️ DEN ARGUMENTERENDE TEKST

Årets ord

FP9 DECEMBER 2023, OPGAVE 2

I DETTE MATERIALE FINDER DU

- 1** Præsentation af opgaven
Introduktion til dansklæreren.
- 2** Lær at afkode opgaverne til prøven
Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.
 - A** Forstå situationen og lur opgavekravene
 - B** Styr på processen
 - C** Brug ressourcerne
 - D** Hiv fat i erfaringerne
- 3** Undervisningsforløb med faglige fokuspunkter
Undervisningsguide til dansklæreren. Varighed 6-8 lektioner.

De faglige fokuspunkter er:

 - INDHOLD**
 - 🕒 Nominér med viden: Researchens rolle i Årets Ord
 - SPROG**
 - 🕒 Retoriske virkemidler
 - 🕒 Argumenter med overbevisning
 - FORM**
 - 🕒 Skab sproglig rytme
 - SKRIVESTRATEGI**
 - 🕒 Tekstkortet
- 4** Den gode tekst og faldgruberne
En håndsrækning til lærer og elever. Erfaringer fra prøverne.

Præsentation af opgaven

Introduktion til dansklæreren

1

I opgaven *Årets ord* skal eleverne skrive et forslag til radioprogrammet Klog på sprog, hvor de nominerer tre ord, som de mener fortæller noget vigtigt om det forgangne år. I opgaven står der 2023, da den blev offentliggjort i dette år. Du tilpasser naturligvis selv årstallet.

Formålet med teksten er klar: at overbevise modtagerne om, at de nominerede ord fortjener titlen som Årets Ord. Eleverne skriver altså ud fra deres egne oplevelser og perspektiver. Modtageren er dobbelt, da de både skriver til redaktionen på radioprogrammet, men deres tekst skal også læses op for lytterne. Dette dobbelte modtagerperspektiv er vigtigt at drøfte med eleverne, da det gør skrivesituationen mere kompleks. Med andre ord er dette en opgave, du kan give din klasse, hvis du mener, de har brug for en danskfaglig udfordring. Af samme grund har jeg også skåret ned på antallet af fokuspunkter i denne opgave.

Teksten, som eleverne skal skrive, skal være egnet til oplæsning, hvilket gør det oplagt at fokusere på retoriske virkemidler i dette forløb. Du kan f.eks. bede eleverne om at indlæse deres tekst som en del af afleveringen. Det ville jeg gøre!

Du kan også integrere opgaven i et mere case-baseret forløb ved at lade eleverne producere både plakater og reklamespots for deres ord. Måske kan der endda laves et tværfagligt forløb med andre fag, hvor eleverne nominerer "Årets sportspræstation", "Årets samfundsbevidenhed" osv.

Eleverne skal skrive deres tekster i følgende fremstillingsformer:

- Præsentere
- Beskrive
- Argumentere

Opgaven adskiller sig fra de "klassiske" skriftlige opgaver i dansk, da eleverne skal argumentere for deres ord/sag, ikke blot for en holdning, som de ofte gør i et debatindlæg. Derudover skal de basere deres tekst på baggrundsviden fundet gennem research på nettet.

2

Lær at afkode opgaverne til prøven

Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.

A

OPGAVE

Forstå situationen og lur opgavekravene

I denne øvelse bliver I gode til at forstå skrivesituationen i en opgave og lure kravene. Det er nemlig afgørende for, at jeres tekster kommer til at fungere.

Start med det hvide, inden I hopper ud i det blå.

1

Få opgaven ÅRETS ORD frem på skærmen eller lav et print af den, så I kan markere de vigtige nøgleord.

2

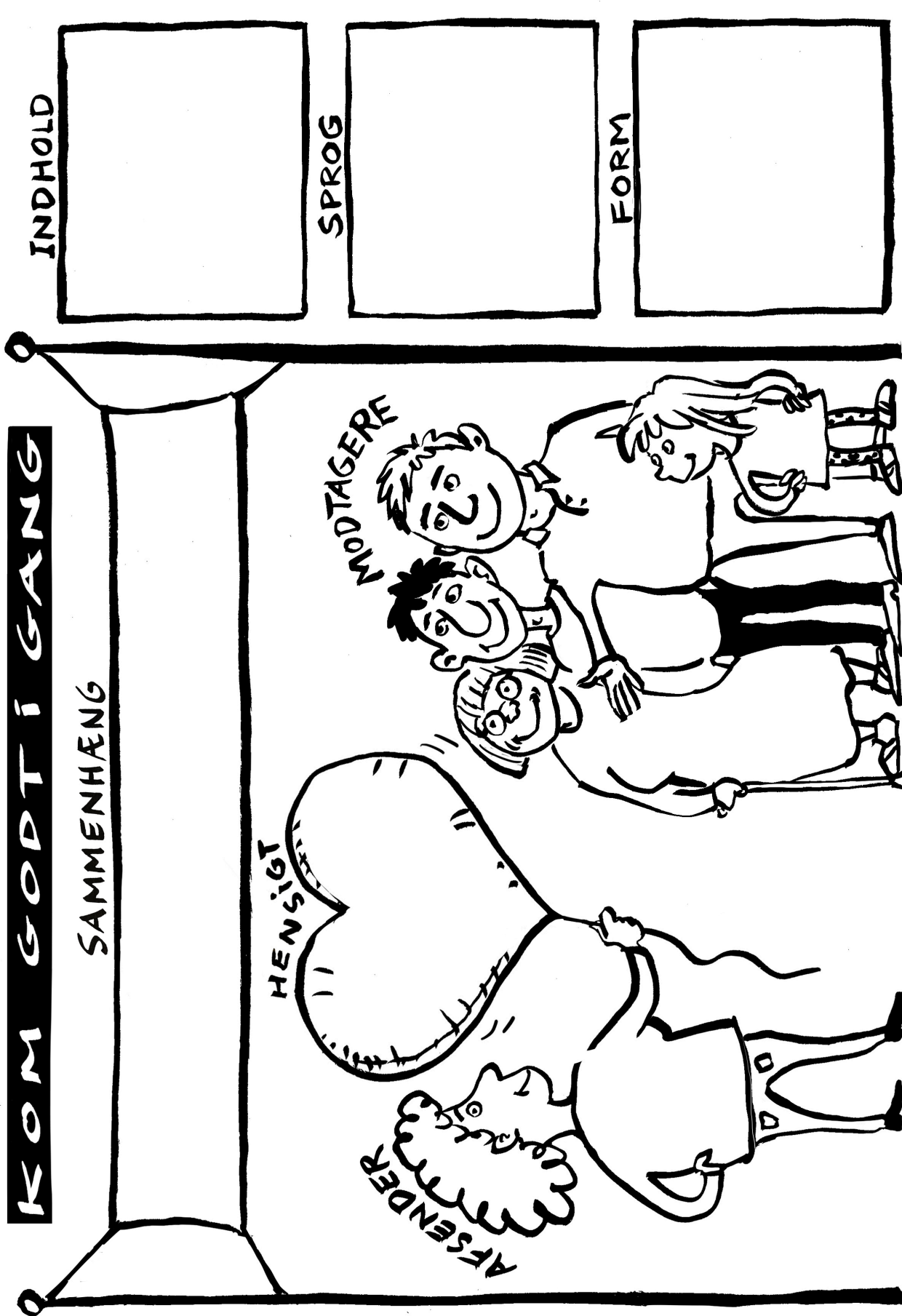
Start med at nærlæse skrivesituationen, som er teksten på den hvide baggrund.

Brug **KOM GODT I GANG**. Noter på figurerne: hvorfor teksten skal skrives, hvilken afsenderrolle I skal skrive i, hvad der er tekstens hensigt, og hvem der er modtagerne.

3

Herefter nærlæser I, hvad der står i den blå kasse, hvor opgavens krav er beskrevet.

Skriv stikord til tekstens indhold, sprog og form til højre på **KOM GODT I GANG**.

KOM GODT I GANG
SAMMENHÆNG

INDHOLD

SPROG

FORM

MODTAGERE

HENSIGT

AFSENDER

TEGNING: ANNETTE CARLSEN

IDÉ: CHARLOTTE RYTTER

B

OPGAVE

Styr processen

Et godt produkt kræver en god og styret proces. Det gælder uanset om I skal planlægge en fest, lave en lagkage eller skrive en tekst i skriftlig fremstilling.

Til prøven har I 3 ½ time til rådighed.

Der er noget I skal gøre FØR I skriver. Andre ting I skal have fokus på MENS I skriver, og der er en del at tage sig af EFTER I har skrevet første udkast til teksten. I skal regne med at afsætte cirka 1 time til hver del.

1

I denne opgave skal I lave en to-do-liste på alle de del-opgaver, der vil bringe jer og teksten helt til mål.

Se evt. filmen **TO-DO-LISTEN** på skriveklar.gyldendal.dk

<p>Hvad skal I forberede FØR I begynder at skrive teksten?</p>	
<p>Hvad skal I have fokus på MENS I skriver teksten?</p>	
<p>Hvad skal I sørge for at gøre EFTER I har skrevet teksten?</p>	

OPGAVE

Brug ressourcerne

Til opgaven er der ofte en ressource tilknyttet, som skal bruges enten direkte i opgaven eller som inspiration.

Andre gange skal I selv ud på nettet og finde ressourcer, der skal bruges i teksten. Det kan være alt fra illustrationer til fakta og viden m.m.

Nogle gange kan det være en god ide selv at opsøge ressourcer for at bedre at kunne besvare opgaven. Det hedder research.

Husk også at du selv er en ressource og kan både bruge dine livserfaringer, din viden om verden, fra danskundervisningen eller fra andre fag, når du besvarer en opgave.

Til opgaven ÅRETS ORD er der et lydclip fra *Klog på sprog*, som kan bruges til inspiration.

1

Tal om:

Hvad er *Klog på sprog* for et program, og hvilke emner tager det op?

Hvilke ord bliver omtalt af lytterne i introen, og hvorfor lige netop disse ord?

Læg mærke til, hvordan værten selv bruger sproget. Skriv ned, hvad han siger og læg særlig mærke til de sproglige virkemidler.

2

Lav en liste med ord, som I mener fortæller noget særligt om året, der er gået.

OPGAVE

Hiv fat i erfaringerne

Når I går til prøve, er det på baggrund af alle de erfaringer I har med fra undervisningen, hvor I bl.a. har arbejdet med at:

- ✓ skrive tekster i forskellige situationer,
- ✓ have fokus på, at indholdet i en tekst skal give mening for læseren
- ✓ få tekster til at hænge godt sammen.

PRAKSISERFARINGER

Det har I med garanti arbejdet med i danskundervisningen, men måske har I også skrevet tekster i andre fag, holdt foredrag eller fremlæggelser i klassen osv.

Måske har I haft særlig fokus på at skrive i bestemte fremstillingsformer, i særlige afsenderroller, til specifikke modtagere, skrevet tekster med en klar hensigt m.m.

Det kalder vi praksiserfaringer.

VIDENSERFARINGER

Men I skal også trække på den viden om tekster, som I har fået af at læse et utal af forskellige typer af tekster fra mange slags medier: bøger, antologier, aviser, netartikler, hjemmesider, kommentarer på sociale medier, blogs, manuskripter, mails og mange flere.

Derudover skal I også hive fat i jeres erfaringer fra livet generelt. Både i livet i skolen og i livet udenfor skolen.

Det kalder vi videnserfaringer.

Når man skal have fat på sine erfaringer, skal I forestille jer, at alle jeres erfaringer er balloner, der svæver over jer i en lang snor. For de er nemlig til at få fat på, hvis man øver sig. Nogle erfaringsballoner kan være lette og hurtige at hive ned, mens I skal kæmpe lidt mere med at få andre frem i hukommelsen.

1

Hiv fat i jeres erfaringer fra undervisningen og i livet generelt, og skriv ind i ballonerne, hvilke konkrete erfaringer, I ville kunne trække på i netop denne opgave.

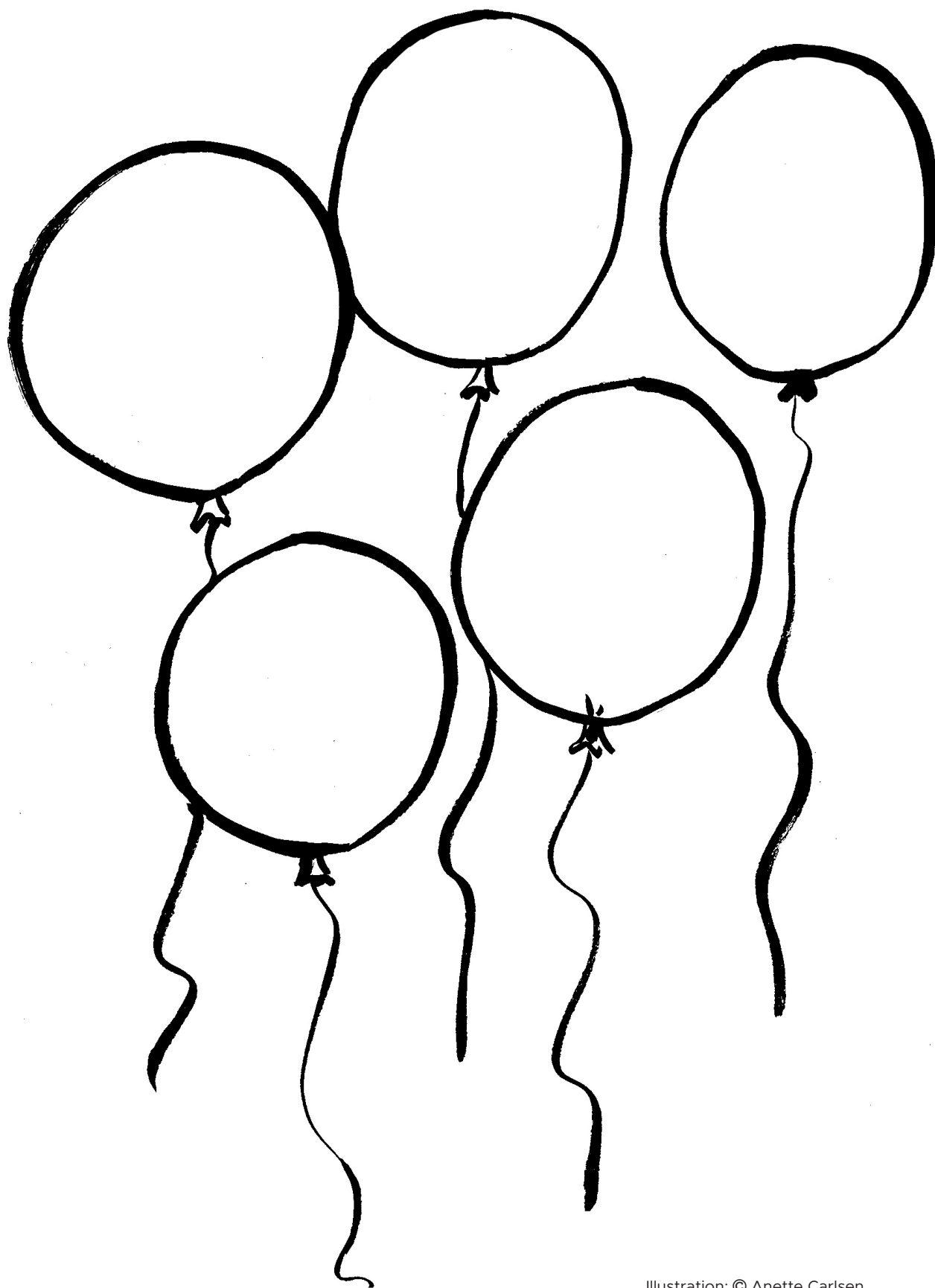

Illustration: © Anette Carlsen

3

Forløb med faglige fokuspunkter

Undervisningsguide til dansklæreren

Hvis du bruger opgaven *Årets ord* som undervisning, kunne de faglige fokuspunkter for eksempel være:

INDHOLD

- ⊙ Nominér med viden: Researchens rolle i Årets Ord
- ⊙ Det relevante indhold

SPROG

- ⊙ Retoriske virkemidler
- ⊙ Argumenter med overbevisning

FORM

- ⊙ Skab sproglig rytme

Nominér med viden: Researchens rolle i Årets Ord

Et af opgavekravene er, at eleverne som forberedelse skal udvælge tre ord, som de mener bør nomineres til Årets Ord i 2023. I den forbindelse skal de undersøge, hvorfor netop disse tre ord er blevet en del af det danske sprog.

Denne research skal de bruge, når de både skal præsentere deres ord, beskrive situationer, hvor ordene er blevet brugt, og som en del af deres argumentation for, hvorfor deres ord fortjener at blive nomineret. Med andre ord er denne research afgørende for, om der kommer "kød" på teksten.

FORSLAG

1

Vis eleverne listen med nye ord i det danske sprog som er godkendt i den danske ordbog.

I kan søge efter listen på enten ordnet.dk, [dansk sprognævn](http://dansk.sprognævn.dk) eller sproget.dk

Søg også efter baggrundsartikler. Her kan man ofte finde gode, overskuelige og letforståelige på dr.dk.

2

Lad eleverne undersøge deres nominerede ord: betydning, oprindelse og lad dem give eksempler på, hvordan de er brugt i forskellige situationer (fx sociale medier, nyheder, eller i hverdagen). Det er netop et af opgavekravene, som de skal skrive i deres tekst.

Hvis nogle elever ikke kan overskue tre ord, kan du lade dem nøjes med at fordybe sig i færre ord.

3

Få dem herefter til at visualisere deres ord gennem enten en plakat, en tegneserie eller et mindmap, der forklarer ordets betydning, brug og relevans. Ved at kombinere en kreativ tilgang med sproglig analyse og forståelse af ordets betydning, er der en større sandsynlighed for, at de vil generere ideer til selve tekstskrivningen.

4

Tal i klassen om hvordan sproget har udviklet sig i løbet af året, og hvordan nye ord skabes for derved at øge elevernes forståelse for sprogets dynamik og hvordan nye ord opstår.

I kan tage udgangspunkt i eksempler fra sociale medier, populærkultur eller politik.

Retoriske virkemidler

Ved at arbejde med retoriske virkemidler konkret og i praksis giver det eleverne mulighed for at blive bedre til at skabe overbevisende og engagerende tekster, der endda også er velegnede til oplæsninger. Det vil også kunne styrke deres bevidsthed om, hvordan sprog og formidling kan påvirke deres modtagere, hvilket er centralt i en opgave som denne.

FORSLAG

1

Lyt til introen til Klog på sprog igen, inddrag eventuelt også andre introer fra samme program og læg især mærke til, hvordan værten Adrian Hughes er en sand mester ud i retorik og sprogbrug.

2

Lad eleverne forsøge sig med de tre appelformer:

LOGOS (appeller til fornuften): Eleverne kan træne i at underbygge deres valg af ord med faktuelle oplysninger, fx data om hvor mange gange ordet er brugt i medierne eller vigtige begivenheder, hvor ordet har spillet en rolle. De kan også forklare ordets oprindelse og hvordan det afspejler kulturelle eller samfundsmæssige tendenser.

PATOS (appeller til følelser): Læreren kan få eleverne til at tænke over, hvordan de kan bruge eksempler eller historier, der vækker følelser hos lytterne, for at gøre deres ord mere overbevisende. Fx kan de beskrive personlige oplevelser eller situationer fra det seneste år, hvor ordet har haft særlig betydning.

ETOS (appeller til troværdighed): Eleverne kan træne i at opbygge troværdighed ved at henvise til deres research og vise, at de har forståelse for sproget og dets udvikling.

3

Introducér eleverne for nogle af de klassiske retoriske stilfigurer, som også er gode at bruge, når man argumenterer:

GENTAGELSE: Ved at gentage nøgleord eller centrale budskaber kan eleverne understrege deres pointe og gøre deres tekst lettere at huske for lytterne.

TRIADEN: Eleverne kan bruge reglerne om “tre ting” i deres præsentation for at gøre deres pointer mere slagkraftige, fx når de lister deres ord og begrundelser.

RETORISKE SPØRGSMÅL: Eleverne kan bruge retoriske spørgsmål for at få lytterne til at reflektere eller engagere sig følelsesmæssigt, fx “Hvordan kan vi overhovedet forstå året, der gik, uden at bruge ordet X?”.

4

Lav en skriveøvelse, hvor eleverne skal skrive en passage af deres opgave med fokus på et specifikt retorisk virkemiddel, fx patos eller gentagelse. Det kan være en kort tekst, der skal overbevise modtagerne om, at et bestemt ord har været afgørende for året. Gem teksten til når eleverne skal skrive resten af teksten, så har de allerede noget, som kan bruges.

Argumenter med overbevisning

Du kan sagtens bruge de samme forslag fra **Retoriske virkemidler**, hvis du gerne vil sætte fokus på den gode argumentation i forbindelse med opgaven om Årets ord.

Øvelserne er allerede meget rettet mod at styrke elevernes evne til at overbevise deres modtagere, hvilket er kernen i enhver god og overbevisende argumentation.

FORSLAG

1

De klassiske stilfigurer fra retorikken kan sagtens bruge, når man vil argumentere med overbevisning:

GENTAGELSE: God argumentation handler om at få vigtige pointer til at sidde fast. Eleverne kan øve sig i at gentage deres hovedpointe på forskellige måder gennem teksten.

TRIADEN: Eleverne kan bruge “tre ting” som et effektivt argumentationsredskab, fx tre grunde til, at deres ord fortjener at blive Årets Ord. Det gør argumentationen nemmere at følge og mere overbevisende.

RETORISKE SPØRGSMÅL: Eleverne kan bruge retoriske spørgsmål til at engagere modtageren og få dem til at reflektere over ordets relevans og betydning. Dette kan styrke argumentationen ved at aktivere modtagerens egne tanker.

2

Lær eleverne at bygge en god argumentationsstruktur op. De kan arbejde med at skrive deres tekst i en klassisk argumentationsopbygning:

INTRODUKTION – PÅSTAND – BEGRUNDELSE – EVT. BEVIS - KONKLUSION.

3

Hold en mundtlig debat i klassen, hvor eleverne argumenterer for deres ord over for hinanden. De kan fremlægge deres hovedargumenter ved at bruge argumentationsstrukturen og svare på spørgsmål fra deres klassekammerater. Det vil hjælpe dem med at tænke kritisk over deres argumenter og forbedre deres overbevisningsteknik.

4

Lav en skriveøvelse, hvor eleverne skal skrive en passage af deres opgave med fokus på at bygge et stærkt argument. Fx kan de skrive en kort tekst, der sammenfatter, hvorfor deres ord er særlig vigtigt i år, og underbygge dette med fakta, eksempler og følelser, bygget op efter argumentationsstrukturen og alt det andet, de har lært og I har haft fokus på.

Skab sproglig rytme

Eleverne skal forestille sig, at deres tekst læses op i radioen. Derfor er det oplagt at gøre noget særligt ud af netop tekstens sproglige rytme. Mange af dennes opgave faglige fokuspunkter har også lagt op til dette.

At lære elever at skrive med sproglig rytme, især når deres tekst skal læses op, kan være en spændende og tilgængelig øvelse, selv for elever, der måske ikke er de stærkeste skribenter.

FORSLAG

1

Brug skriveøvelsen **SKRIV MED SPROGLIG RYTME** fra *SkriveKlar 7*, forløb 1.

2

Lad eleverne markere deres korte sætninger med gul tekstfremhævningsfarve og de lange sætninger med grøn tekstfremhævningsfarve for at blive bevidst om, hvornår de bruger henholdsvis korte og lange sætninger. Lad dem begrunde og forklare deres valg.

3

Få dem til at læse dele af deres tekst op for hinanden med særlig fokus på den sproglige rytme, som de har skabt i teksten. Få de andre elever til at give feedback i forhold til både, hvordan rytmen lyder og indholdet opfattes.

Organisering af skriveprocessen

FØR ELEVERNE SKRIVER

Brug en eller flere af øvelserne fra Lær at afkode opgaverne til prøven

Forbered teksten ved at arbejde med de udvalgte faglige fokuspunkter:

- 🕒 Nominér med viden: Researchens rolle i Årets Ord
- 🕒 Retoriske virkemidler
- 🕒 Argumenter med overbevisning

MENS ELEVERNE SKRIVER

Du kan enten lade eleverne forberede og skrive teksten, som I plejer.

Eller du kan også prøve denne skrivestrategi: 📝 Tekstkortet.

Se filmen 🎬 **TEKSTKORTET** på 📍 skriveklar.gyldendal.dk og brug 📄 **TEKSTKORTET**, som du finder og kan downloade samme sted.

EFTER ELEVERNE HAR SKREVET

Brug 📖 **SPROGVASKMANUALEN**, når eleverne skal lave den sidste korrektur. Du finder en videoguide til eleverne på 📍 skriveklar.gyldendal.dk til hvordan de skal bruge manualen.

4

Den gode tekst og faldgruberne

Vejledning- og vurderingsguide til dansklæreren

Nedenstående oversigt følger de tre vurderingsdimensioner: Funktion, Indhold og form. Du kan bruge guiden, når du skal enten VEJLEDE eller VURDERE dine elevers tekster.

Du kan fx gøre vejen til den gode tekst konkret og håndterbar for alle elever – og ikke kun en gættekonkurrence for de få – ved at du inden og evt. undervejs i skriveprocessen taler med eleverne om, hvad der kendetegner den gode tekst, og hvilke faldgruber de skal være opmærksomme på.

	DEN GODE TEKST VIL OFTE VÆRE KENDETEGNET VED:	FALDGRUBERNE vil ofte være:
FUNKTION	At eleven er tydelig i sin af- Teksten har en klar hensigt. Modtageren er tydelig i enten en kort indledende præsentation eller/og som et tydeligt "jeg" i teksten.	Både afsender og dennes hensigt med teksten er uklar.
INDHOLD	Indholdet bærer præg af grundig research og fremstår overvisende for modtageren	Indholdet er opremsende uden nogen form for "personlig stemme" eller foldet ud for modtageren. Modtageren bliver ikke overbevist.
FORM	Teksten er velegnet til oplæsning fordi der er anvendt retoriske og sproglige virkemidler. Der er en klar rød tråd i teksten, hvilket gør den nem at forstå- også i et mundtligt forum.	Teksten er indholdstung med overvejende brug af lange passager og sætninger.